

Asia: VN/36135/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain 7 a §:n, sosiaalihuoltolain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Organisaatio tai vastaajataho

Muu järjestö tai yhdistys

Kysymys viranomaisille, mikä on lausuntoa käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä?

Keski-Suomen Psykoterapeuttiyhdistys ry, 9.12.2025

Lausunnonantajan lausunto

Onko ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteista säätämisestä kannatettava?

Kyllä

Perustelut ja lisähuomiot esityksen kannatettavuuteen liittyen.

Kyllä, mutta esitys edellyttää joitakin tarkennuksia ja täydennyksiä.

Perustelut

Kannatamme Keski-Suomen Psykoterapeuttiyhdistyksessä periaatteiden ja muutoksien säätämistä, koska ne tarjoavat tarvittavan lainsäädännöllisen kehyksen palvelujen yhdenvertaiselle toteutumiselle. Tiedostamme lainsäädännöllisen ohjauksen merkityksen ja tärkeyden, mutta haluamme tuoda esille näkökohtia, jotka lakeja sovellettaessa on otettava huomioon. Samalla korostamme, että luonnoksen vaikutukset erityisesti mielenterveyspalveluiden monimuotoisuuteen ja erityisesti psykoterapiapalveluihin edellyttävät tarkennuksia ja täydennyksiä, jotta hoidon saatavuus ja hoitomenetelmien monipuolisuus eivät vaarannu. On tärkeää, että palveluvalikoimaa ja hoitosuosituksia linjattaessa ei nojata vain lääketieteelliseen asiantuntemukseen ja tutkimukseen,

koska psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien tutkimus on monitieteistä ja pohjaa omaan asiantuntijuuteen.

**Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista (jakso 4.2)?
Voitte perustella näkemystänne tähän.**

Osittain.

Perustelut

Luonnos tarkastelee taloudellisia vaikutuksia lähinnä kustannustehokkuuden näkökulmasta, mutta ei riittävästi huomioi:

- monimuotoisten psykoterapeuttisten hoitomenetelmien näyttöön ja alan muuhun monitieteiseen tutkimustietoon perustuvaa vaikuttavuutta, tuloksellisuutta ja kustannustehokkuutta pitkällä aikavälillä.
- mahdollisia lisäkustannuksia, joita lisääntynyt hallinnollinen kuormitus aiheuttaa esimerkiksi psykoterapeuteille
- vaikutusta palvelujen alueelliseen saavutettavuuteen, mikä voi tietyillä hyvinvointialueilla nostaa kustannuksia, jos palveluja joudutaan hankkimaan ostopalveluina. Siten taloudellisten vaikutusten arviointi ei ole vielä täysin kattava.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista (jakso 4.2)? Voitte perustella näkemystänne tähän.

Perustelut

Vaikutusten arviointi jää puutteelliseksi erityisesti seuraavien osalta:

- Yhdenvertaisuus: luonnos ei arvioi tarpeeksi hyvin sitä, miten palveluvalikoiman periaatteet toimivat reuna-alueilla tai alueilla, joilla on niukasti psykoterapian ja sen eri muotojen saatavuutta.
- Ammattilaisten työkuorma: lisääntyvä kirjaamis- ja raportointivelvollisuus voi heikentää psykoterapian saatavuutta ja lisätä työkuormaa
- Innovaatiot: uusien ja pilotoitavien menetelmien kehittämisen esteet ja mahdollisuudet jäävät arvioimatta
- Erityisryhmät: vaikutukset lapsiin, nuoriin, ikääntyneisiin ja haavoittuviin ryhmiin on arvioitu vain yleisellä tasolla

Onko lakiehdotuksilla jotain sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei vielä ole otettu huomioon, ja jos on, niin millaisia vaikutuksia?

Kyllä.

Keskeiset puuttuvat vaikutukset

- Näytön kapea määritelmä: Psykoterapian vaikuttavuutta ja palveluvalikoiman laajuutta arvioitaessa on huomioitava olemassa oleva laadukas laadullinen tutkimustieto, joka tuottaa merkityksellistä tietoa psykoterapian kokemuksellisesta ulottuvuudesta. Eri psykoterapiasuuntauksissa painotetaan erilaisia menetelmiä ja lähtökohtia. Monissa psykoterapiasuuntauksissa painotetaan kuitenkin asiakkaan ja psykoterapeutin yhteistyösuhdetta ja asiakkaan yksilöllistä prosessia. Tätä on mahdotonta tutkia RCT-tutkimusasetelmassa. Psykoterapian tiedetään olevan tuloksellista.
- Yksityisen sektorin merkitys: Esityksessä ei riittävästi käsitellä, miten palveluvalikoiman periaatteet vaikuttavat kuntoutuspsykoterapian, yksityisten toimijoiden ja julkisen sektorin työnjakoon.
- Psykoterapiasuuntausten moninaisuus: On varmistettava, että jatkossakin psykoterapiasuuntausten monipuolisuus säilytetään huomioiden asiakkaan yksilölliset tarpeet, hoito ja kuntoutus.

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Terveys- ja hoitolaki 7 a §

Kannatamme periaatteita, mutta ehdotamme:

- Näytön käsitteen laajentamista: vaikuttavuutta terveyteen tai hyvinvointiin arvioitaessa on huomioitava saatavilla oleva näyttö, joka kattaa myös laadullisen monitieteisen tutkimustiedon psykoterapian tuloksellisuudesta. Lisäksi on huomioitava olemassa olevat toimivat hyvät käytänteet, kerätyt rekisteritiedot ja mahdolliset asiakaspalautteet.

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sosiaali- ja hoitolaki 30 a §

Tämä kaipaa tarkennusta siitä, miten psykososiaalinen tuki ja psykoterapia erottuvat ja miten ne rajataan palveluvalikoimassa. Tarpeen on varmistaa matalan kynnyksen psykososiaalisten palvelujen laaja saavutettavuus ja tarkentaa näytön määrittelyä.

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sote-järjestämislaki 36 §

Hyvinvointialueille tulee jättää riittävä joustovara vastata paikallisiin tarpeisiin. Tämän toimeenpanon tulee sisällyttää alueellinen vaikuttavuuden seuranta ja erityisryhmien huomiointi. Yhteistyön tulee olla aidosti moniammatillista ja mielenterveyspalveluiden palveluvalikoimaa arvioitaessa tulee olla psykoterapeuttien ja muiden psykososiaalista työtä edustavien ammattilaisten sekä yliopistojen edustus.

Liittyykö esitysluonnoksen mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteiden soveltamiseen haasteita, ja jos liittyy, niin millaisia ja miten haasteita voisi mielestänne ratkaista?

Kts. Edellä olevat kohdat

Muita näkemyksiä ja täsmennysehdotuksia?

Esitämme seuraavat täsmennykset:

- Palveluvalikoiman periaatteissa tulee varmistaa psykoterapian monimuotoisuuden ja eri suuntausten yhdenvertainen asema.
- Psykoterapia ja psykososiaalinen hoito ei kuulu lääketieteen alaisuuteen vaan ovat monitieteisiä ja niistä saatu hyöty tulee nähdä laajemmassa kuvassa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Kustannusvaikutukset näkyvät yksittäisestä yksilöstä, perheeseen, yhteisöön ja yhteiskuntaan.
- Periaatteiden toimeenpanossa tulee huomioida erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, alueellisesti haavoittuvat).
- Palveluvalikoiman on tuettava innovatiivisten ja lupaavien menetelmien kehittämistä.

Yhteenvetopäätelmä

Lakiesityksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta mielenterveyspalveluiden monimuotoisuus, asiakkaiden hoidon saatavuus ja tutkimuksellisen perustan monipuolisuus tulee toteutua palveluvalikoimaa arvioitaessa. Korostamme, että mielenterveyspalveluissa vaikuttavuus ja kustannustehokkuus on tärkeää, mutta on ymmärrettävä, että ne eivät saa kuitenkaan kaventaa jo toimivien hoito- ja kuntoutusmenetelmien saatavuutta, jotka toimivat tuloksellisesti kuten Kelan kuntoutuspsykoterapia ja vaativa lääkinnällinen kuntoutus.

Haluamme painottaa, että mielenterveyspalveluita ja ohjaavia hoitosuosituksia laadittaessa varmistetaan se, että näissä asiantuntijapositioneissa on varmistettu monitieteisyys. Lisäksi haluamme vielä muistuttaa psykoterapian tuloksellisuudesta ja sen sisällä olevista erilaisista tekniikoista, joita voidaan kuvata jatkumolla häiriöfokusoituneista ja menetelmäkeskeisistä työotteista lähtöisin ja prosessikeskeisiin (Kuusinen, Valkonen & Wahlström, 2020). Erot liittyvät käytettyihin menetelmiin, työtapoihin sekä eri viitekehysten erilaisiin käsityksiin ja näkemyksiin psyykkisten ongelmien syistä (Leiman 2020a, 2020b). Onnistuneen psykoterapian lopputulos ei tutkimusten mukaan ole kuitenkaan sidoksissa yksittäiseen terapiasuuntaukseen tai käytettyihin menetelmiin (mm. Henriques & Gralha, 2024; Zilcha-Mano ym. 2019; Norcross & Lambert, 2018; Wampold 2015; Tschacher ym. 2014). Eri viitekehyksillä on yhteisiä tekijöitä, jotka tavoittelevat yksilön, parin tai perheenjäsenen itsehavainnoinnin lisääntymistä sekä ongelmallisen kokemuksen helpottumista (Leiman, 2020a, 2020b). Tutkimusten mukaan mm. terapeutin empaattisuus, johdonmukaisuus ja hyvä yhteistyösuhde asiakkaan ja terapeutin välillä (Zilcha-Mano ym. 2019; Wampold 2015) sekä yhteisesti jaettu ymmärrys asiakkaan tilanteesta ja tavoitteista sekä sopivat interventiot (Henriques & Gralha, 2024) ovat keskeisiä kaikkia suuntauksia yhdistäviä tekijöitä, jotka vaikuttavat terapian tuloksellisuuteen. Myös asiakkaan kokemus terapian hyödyllisyydestä sekä terapeutin aitous ja osaaminen ovat merkityksellisiä (Norcross & Lambert, 2018; Tschacher ym. 2014). Näitä yhteisiä tekijöitä on osin mahdotonta altistaa RCT-tutkimusasetelmaan. Keski-Suomen Psykoterapeuttiyhdistys esittää, että nämä näkökulmat huomioidaan päätöksenteossa ja lakiehdotusten jatkovalmistelussa.

Lähteet:

- Henriques, G., & Gralha, M. (2024). The common core of psychotherapy: Bridging common factors with unification to frame the center of the field. *Journal of Psychotherapy Integration*, 34(3), 219–245. <https://doi.org/10.1037/int0000345>
- Kuusinen, K-L, Valkonen, H. & Wahlström, J. (2020). Integratiivinen psykoterapia. Kirjassa: Huttunen MO. & Kalska H. (toim.) *Psykoterapiat*. 4., uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Leiman, M. (2020a). Mikä yhdistää psykoterapioita. Kirjassa: Huttunen MO. & Kalska H. (toim.) *Psykoterapiat*. 4., uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Leiman, M. (2020b). Potilas ja psykoterapeutti tekevät psykoterapian. Kirjassa: Huttunen MO. & Kalska H. (toim.) *Psykoterapiat*. 4., uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Norcross, J. C., & Lambert, M. J. (2018). Psychotherapy relationships that work III. *Psychotherapy*, 55(4), 303–315. <https://doi.org/https://doi.org/10.1037/pst0000193>
- Tschacher, W., Junghan, U.M. and Pfammatter, M. (2014). Towards a Taxonomy of Common Factors in Psychotherapy—Results of an Expert Survey. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 21, 82–96. <https://doi.org/10.1002/cpp.1822>
- Wampold, BE. (2015). How important are the common factors in psychotherapy? An update. *World Psychiatry*, 14(3), 270–7. <https://doi.org/10.1002/wps.20238>
- Zilcha-Mano, S., Roose, S. P., Brown, P. J., & Rutherford, B. R. (2019). Not just nonspecific factors: The roles of alliance and expectancy in treatment, and their neurobiological underpinnings. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 12, article 293. <https://doi.org/https://doi.org/10.3389/fnbeh.2018.00293>

Kuhanen Carita
Keski-Suomen Psykoterapeuttiyhdistys